

AZ MTA KIK GYAKORLATA A NYÍLT TUDOMÁNY TÁMOGATÁSÁBAN

HOLL ANDRÁS

A tudományos kommunikáció területén a „nyílt” jelzõt elõször a „hozzáférés” gyakorlatának reformját felvetve használták (Budapest Open Access Initiative, Bánhegyi 2003), az MTA Könyvtár és Információs Központban (MTA KIK) is a nyílt hozzáférés volt az elsõ támogatott terület. Ahogy elõtérbe került a tudományos publikálási modell átalakításának általános igénye, létrejött a több területet átfogó nyílt tudomány koncepció. A tudományos szakkönyvtárak hamar felfigyeltek az új gondolkodásmódra, ám részben az újdonság, részben a könyvtári kompetenciákon túlmutató feladatok miatt működési gyakorlatuk még mindig a nyílt hozzáférésre összpontosít. Az MTA KIK is tájékozódik a nyílt tudomány több részterületén, azonban komoly eredményei csak a nyílt hozzáférés támogatásában mutathatóak fel.

NYÍLT HOZZÁFÉRÉS

AZ ELSŐ PROJEKT: A REAL

Az MTA KIK nyílt hozzáféréssel kapcsolatos elsõ projektje a REAL repozitórium (**RE**pository of the **A**cademy's **L**ibrary) létesítése volt. Az OTKA – miután aláírta a Berlini Deklarációt – 2008-ban támogatást adott az MTA KIK-nek egy nyílt hozzáférést biztosító repozitórium felállítására. Az előkészítő munkák 2008 második félévében indultak, a repozitórium 2009-ben kezdte meg működését.

A REAL mára sok gyűjteményből¹ álló repozitóriummá bővült, mely különböző jellegű digitális dokumentumokat tartalmaz, nagy részben szabadon hozzáférhetően, és mindenképpen azzal a céllal,

1 Az egyes gyűjteményeket lásd https://konyvtar.mta.hu/index.php?name=v_5_5

hogyan az esetlegesen zárolt dokumentumok is előbb-utóbb szabadon olvashatóvá váljanak. A BOAI óta vitás kérdés a „szabad” és a „nyílt” különbsége. A REAL ebben a tekintetben is pragmatikus álláspontot valósít meg: a szabadon olvasható dokumentumok legalábbis a „gratís OA” feltételekkel használhatóak. Ahol a jogtulajdonosok Creative Commons licencet biztosítanak, ott teljesülnek a „libre OA” feltételei.

A REAL megjelenik a szervezeti és működési szabályzatban a könyvtár alapfeladatai között. Működését a Szakinformatikai Osztály szervezi, tartalmi statisztikai szerepelnek a könyvtár éves jelentéseiben.

DIGITALIZÁLÁS

2014 és 2019 között az MTA KIK az Arcanum Kft-vel együttműködve digitalizálási projektet folytatott, melynek keretében az MTA-hoz köthető kiadványokat, illetve az MTA KIK állományában lévő anyagokat digitalizáltunk (Holl et al. 2019). A 2019 végére elkészült kötetekkel együtt 4.8 millió oldalnyi digitalizált anyag jött létre ebben a projektben. Bár a nyílt hozzáférésről általában felmenő rendszerben gondolkodnak, az Akadémia által kiadott folyóiratoknál ebben a projektben ez visszamenőlegesen is megvalósult.

Az Arcanum-mal és az Akadémiai Kiadóval együttműködve megtörtént a kiadó által megjelentetett könyvek jelentős részének digitalizációja is, de ezek a kötetek egyelőre csak az Arcanum Szaktárs rendszerében, előfizetéssel érhetőek el. Célunk, hogy az anyag a REAL-EOD-ben szabadon is hozzáférhetővé váljon. Kisebb projektekben további digitalizálások készültek külső partnerekkel: elsősorban tudományos folyóiratok kiadóival vettük fel a kapcsolatot és engedélyükkel olyan lapok kerülhettek a REAL gyűjteményébe, mint az Orvosi Hetilap, a Közlekedéstudományi Szemle vagy a Bányászati és Kohászati Lapok.

A könyvtár mikrofilm és fotó részlege mára digitalizáló műhellyé alakult és az évek során több könyvdigitalizáló berendezést sikerült beszerezni. Többnyire saját kivitelezésben készül a

különgyűjtemények unikális dokumentumainak digitalizálása, a mikrofilm-gyűjtemény szelektív feldolgozása viszont inkább külső cégek segítségével.

Működési alapelvként fogadtuk el, hogy olvasói igényre történő teljes dokumentum másolás helyett lehetőség szerint digitalizálni kell és a keletkezett dokumentumot elhelyezni a repozitóriumban. MTA doktori disszertáció másolásnál az olvasónak engedélyt kell beszereznie a szerzőtől – amennyiben ez magában foglalja a digitalizálási és közreadási engedélyt is, a szkennelést ingyen végezzük el.

KIADÓK SZÁMÁRA NYÚJTOTT SZOLGÁLTATÁSOK

2014 óta segíti a könyvtár a hazai nonprofit kiadóknál megjelenő publikációk DOI azonosítóval való ellátását. Két ügynökség szolgáltatása is elérhető: a CrossRef a tudományos folyóiratok és könyvek, a DataCite a szürke irodalom és a kutatási adatok számára megfelelő portfóliót alakított ki. A DOI Iroda három munkatársa jelenleg több mint 300 partner munkáját segíti.

2016-ban a nonprofit kiadóknál megjelenő nyílt hozzáférésű, tudományos folyóiratok online megjelenésének támogatása érdekében Open Journal Systems (OJS) rendszert telepítettünk. A szoftver menedzseli a szerkesztőségek munkáját a kézirat beküldésétől a lektoráláson át az online publikálásig, weboldalt biztosít a szerkesztőségeknek és lehetővé teszi az automatikus adatcserét is más rendszerekkel. Jelenleg 37 partner veszi igénybe a szolgáltatást. Kipróbáltuk a Open Conference System (OCS) rendszert is, ami ugyanezt a szolgáltatást nyújtja konferenciakötetek publikálásához. Egy partner jelenleg is használja, de mivel a gyártó 2014 óta nem adott ki frissítést a szoftverhez, széles körben nem terjedt el, hiszen fenntartása bizonytalanná vált.

Tájékoztató weboldalt is üzemeltetünk 2015 óta, mely az openaccess.mtak.hu címen érhető el. A könyvtár ezen a honlapon nyújt információkat a fenti szolgáltatásokról, nyílt hozzáférést támogató projekteiről és rendezvényeiről is.

KERESŐ RENDSZEREK

A könyvtár által szervezett egyik első kereső rendszer a hazai repozitóriumi közös kereső volt. Az MTA KIK 2014-ben megrendelte a SZTAKI-tól a korábbi, NDA@SZTAKI kereső-felület átalakítását hazai repozitóriumi közös keresővé. Ez a kereső (<http://oaikereso.sztaki.hu>) az MTMT Repozitóriumminősítő Szakbizottsága által minősített gyűjteményeket fogja össze. Később újabb „füleken” a hazai OJS folyóiratok (és egyetlen OCS rendszer) közös kereshetősége is létrejött, majd az egyéb, OAI-PMH protokoll segítségével szüretelhető gyűjtemények is bekerültek egy harmadik fülre.

A könyvtár egyablakos keresője² (discovery system) az Ex Libris Primo rendszere. A Primo keres a könyvtár katalógusában, repozitóriumaiban, valamint a központi listában (Central Discovery Index, CDI) kijelölt nyílt hozzáférésű tartalmakban, illetve úgy is szolgáltat teljes szöveges találatokat, hogy az OPAC-ban linkkel rendelkező tételeket is megmutatja.

Az MTA KIK folyamatosan erőfeszítéseket tesz arra, hogy elősegítse repozitóriumi tartalmainak megjelenését nemzetközi keresőrendszerekben, mint a BASE, a Jisc Core vagy a DART-Europe.

MAGYAR TUDOMÁNYOS MŰVEK TÁRA (MTMT)

Az MTMT létrejötté (2008) után a REAL fokozatosan átvette az alapértelmezett háttér repozitórium szerepét. A Köztestületi Publikációs Adattár (KPA) által korábban biztosított teljes szöveg feltöltési lehetőség keretében összegyűlt dokumentumok közül a repozitóriumba helyezhetőket átvittük a REAL-ba, majd megvalósítottuk az MTMT-ből kezdeményezhető teljes szöveg feltöltést a repozitóriumba SWORD protokoll segítségével. Az MTMT nem csak a REAL azonosítókat, hanem más zöld vagy arany OA elérhetőséget is rögzít és jelöl. Ezzel egyrészt tájékoztatja az olvasókat a szakirodalom elérhetőségéről,

2 Elérhető: <http://metak.mtak.hu/>

másrészt lehetővé teszi a hazai publikációk nyílt hozzáférési arányát bemutató statisztikák összeállítását. Az MTMT1 szoftverben a SIM4RDM projekt támogatásával valósítottuk meg az Open Access statisztikákat. Ezek segítséget adhattak a nyílt hozzáférést előíró intézményi rendelkezések hatékonyság-vizsgálatához. Az MTMT2 nyilvános felülete új lehetőségeket nyitott az OA tartalmak láthatóbbá tételéhez.

Rögzíthetők az MTMT-ben a nyilvánossá tett, archivált kutatási adatok is, a rájuk kapott hivatkozásokkal együtt, a statisztikák pedig megjelennek az összefoglaló táblázatban.

REPOZITÓRIUM MINŐSÍTÉS

2012-ben indult a publikációs repozitóriumok hazai minősítését célzó munka az MTMT keretében (Holl et al., 2012). A hazai minősítés célja, hogy megbízható, egységesen működő háttértárak álljanak az MTMT mögött, ami megalapozza a teljes szöveggel elérhető nemzeti tudományos bibliográfia építését. Mára 30 gyűjteményt minősített a szakbizottság, melyek így jogosulttá váltak az MTMT-ben egyedi külső azonosító és az automatizált feltöltés használatára, valamint a repozitóriumú közös keresőben is szerepelnek. 2020-ban hazai folyóiratok minősítésével is foglalkozni kezdett a bizottság és folyamatban van a kutatási adat repozitóriumok minősítési protokolljának kidolgozása is.

SZABÁLYOZÁS

A nyílt hozzáférés elterjesztésében kiemelt szerepe van az ezt előíró rendelkezéseknek (angolul Mandate). Az MTA különböző, nyílt hozzáférést előíró határozatai az MTA KIK több-kevesebb közreműködésével jöttek létre, és nagy szerepük volt a repozitóriumban található anyagok nagy arányú nyilvánosságának elérésében.

- MTA elnöki határozat
A Magyar Tudományos Akadémia elnöke 27/2012. (IX. 24.) (http://mta.hu/data/dokumentumok/hatteranyagok/akademiai_szabalyozasok/27_2012_elnoki_hat_Open_Access5.pdf) határozatában elrendelte a tudományos közlemények elérhetővé tételét a nyílt hozzáférés (Open Access) normái szerint. A 24/2016. (VII.15.) (http://openaccess.mtak.hu/dokumentumok/mta_hatarozat_oa_2016.pdf) elnöki határozat módosította a szabályozást.
Az Intézethálózat elvesztése után a szabályzat átdolgozásra szorult, megújítása folyamatban van.
- Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottság
Az MTA Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottsága 2014-ben határozott a nyílt hozzáférésű publikálási kötelezettség bevezetéséről: intézkedett a támogatási szerződésekben a REAL feltöltés előírásáról (könyvek esetén legfeljebb 8, folyóiratok esetén legfeljebb 2 év embargóval), egyúttal a publikációk adatainak az MTMT-ben való rögzítéséről.
- Bolyai János Kutatási Ösztöndíj
2014 szeptemberétől kezdve szerepel a pályázóknak szóló útmutatókban a REAL repozitóriumi feltöltés követelménye: „A kutatói jelentés részeként egy repozitóriumba (pl. REAL) fel kell tölteni a beszámolási időszakban megjelent műveket, cikkeket és a közlésre elfogadott műveket is. Kérjük, hogy a repozitóriumba feltöltött kéziratok elérhetőségét tüntesse fel a kutatói jelentésben.”
- MTA Doktori Tanács
2010 óta követelmény az MTA doktori disszertációk közzététele (ez a 2009-ben létesült REAL-d gyűjteményben valósul meg). Egyúttal visszamenőleges digitalizálás is elindult az olvasók által legtöbbször igényelt dolgozatokra kiterjedően, valamint a könyvtár főigazgatója levélben kereste meg a 2010-et megelőző

években fokozatukat megvédett kutatókat, hozzájárulásukat kérve a dolgozatuk elhelyezéséhez és nyilvánosságra hozatalához. Így ma már mintegy 1200 dolgozat érhető el a REAL-d gyűjteményében.

- PhD dolgozatok
A 2011. évi CCIV. törvény [felsőoktatási tv.] 53/A. § (2) intézkedik a PhD dolgozatok DOI azonosítóval való ellátásáról és az MTMT-n keresztül való elérhetőségéről. A REAL-PhD gyűjtemény 2013-ban jött létre árva repozitóriumként (azoknak a doktori iskoláknak a támogatására, amelyeknél az egyetem nem tart fenn repozitóriumot).
Jelenleg megállapodás alapján a REAL-PhD-ben teszik közzé a PhD disszertációkat az alábbi egyetemek:

Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem
Evangélikus Hittudományi Egyetem
Kaposvári Egyetem
Károli Gáspár Református Egyetem
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Országos Rabbiképző -Zsidó Egyetem
Pannon Egyetem
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Testnevelési Egyetem.

Az MTA KIK gondoskodott arról, hogy ezen egyetemek publikációi bekerüljenek a DART-Europe aggregációjába.

MTA OA ALAP

Az MTA 2014-től OA publikálási alappal támogatta az intézményhálózatban a nyílt hozzáférés elérését. A könyvtár a támogatási szabályok kialakításában és az egyes támogatási kérelmek támogathatóságának vizsgálatában is közreműködött. Az alap az intézethálózat elcsatolása után megszűnt.

EISZ OA

2019-től az EISZ „Read and Publish” avagy „Transformative” megállapodásokat kötött több kiadóval, amelyek már nem csak a hozzáférés, hanem a publikálás költségeit (APC díjak) is tartalmazták. A COMPASS szolgáltatás az oaDOI adatbázis használatával lehetővé tette a cikkek repozitóriumi nyílt hozzáférésű változatainak keresését. A COMPASS+ pedig kiterjesztette az intézményi kibocsátás OA szegmensének vizsgálatát.

Az EISZ szerződéseiről további információkat közöl Gruenpeter et al. (2021). A nyílt hozzáférés elérésének lehetőségeiről, ezen belül az EISZ szerepéről Holl (2020) cikkében olvashatunk.

ÖSSZEFÜGGÉSEK

A nyílt hozzáférés és általában a nyílt tudomány ügyének előmozdításában kulcsfontosságú az egyes tevékenységek, projektek, rendszerek egymással való összekapcsolása. Az MTA nyílt hozzáférést vagy repozitóriumi archiválást előíró rendelkezései biztosítják a REAL gyarapodását. Másfelől a kutatói feladatok megkönnyítése is növeli a feltöltési kedvet: a közlemények MTMT-ből indított REAL feltöltése a SWORD protokoll alapján ezt segíti elő. A könyvtáron belül az Aleph – REAL összeköttetés segíti a könyvtárosok munkáját. A szerkesztőségi/kiadói feltöltés (mind az MTMT-be, mind a REAL-ba) támogatására szolgál az OAIuploader program.

KAPCSOLATOK

– A nyílt tudomány művelése elképzelhetetlen az érdekelt felek, szervezetek formális együttműködése nélkül. Az MTA KIK az alábbiakban felsorolt szervezetek tagja:

COAR – Confederation of Open Access Repositories
CrossRef – Publishers International Linking Association
DataCite

DOAJ – Directory of Open Access Journals
ORCID – Open Researcher and Contributor ID
HUNOR – Hungarian Open Access Repositories
HRDA – Hungarian node of the Research Data Alliance

PUBLIKÁCIÓK

Az MTA KIK munkatársai jelentősen hozzájárultak az Open Science hazai szakirodalmához közleményeikkel³. A könyvtár saját kiadványait a repozitóriumon keresztül szabadon hozzáférhetővé teszi (kivételes esetben korlátozással). A könyvtár közreműködésével jelenik meg 2018 óta a NETWORKSHOP konferencia kötete, a HUNGARNET Egyesület kiadványa, Creative Commons licenc szerint.

PROJEKTEK, MUNKACSOPORT TAGSÁG

A könyvtár mindig is fontosnak tartotta a legújabb trendek megismerését és azok implementálását saját és a hazai közösség munkafolyamataiba. Ennek érdekében számos nemzetközi projektben veszünk részt, melyeknek támogatásai segítik e cél elérését. Ilyen volt a SIM4RDM (Support Infrastructure Models for Research Data Management)⁴, melynek támogatásával 2014 során megvalósulhatott az OA statisztika az MTMT-ben. 2014 és 2016 között a PASTEUR4OA (Open Access Policy Alignment Strategies for European Union Research)⁵ projekt keretében azon dolgoztunk, hogy az európai nyílt hozzáférést támogató szabályozások egységesek legyenek, ezzel megkönnyítve a nemzetközi projektekből résztvevő kutatók publikálását és az Európai Unió

-
- 3 Az MTA KIK közleményeinek listája az MTMT-ben elérhető:
<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=institutes&mode=browse&sel=institutes57>
 - 4 A projekt beszámolóját lásd az Európai Bizottság weboldalán:
<https://cordis.europa.eu/project/id/284514/reporting>
 - 5 A projekt weboldalán lásd a segédanyagokat:
<http://www.pasteur4oa.eu/resources>

2012-ben megjelent Open Access Ajánlásának⁶ megvalósulását. A hazai legnagyobb kutatástámogató, az Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) is tesz lépéseket a nyílt tudomány támogatására. Ennek érdekében Open Science Szakértői Bizottságot⁷ hozott létre, melynek 2017–2018-ban Holl András, az MTA KIK informatikai főigazgató-helyettese is tagja volt, csakúgy, mint 2021-ben az NKFIH Nemzeti Open Science Tanácsadó Testületének. Főigazgató-helyettes úr 2019 óta az EOSC FAIR Working Group⁸ munkájában is részt vesz képviselve a hazai kutatók érdekeit a kutatási adat menedzsmentet támogató EU-s fejlesztések területén.

RENDEZVÉNYEK

Munkatársaink részt vesznek hazai és nemzetközi rendezvényeken és számos alkalommal szerveznek a könyvtárban is olyan eseményeket, melyeken lehetőség adódik a hazai könyvtárak munkafolyamatainak egységesítésére, a jó gyakorlatok, tapasztalatok megosztására. Ilyen volt 2015-ben a Kutatási adatok kezelése című műhelykonferencia (Kovács 2018) az MTA KIK, az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Kutatási Dokumentációs Központ és az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet közös szervezésében. Szintén 2015-ben a könyvtárban került sor a PASTEUR4OA projekt kelet-európai regionális konferenciájára⁹ (Bilicsi et al. 2016), melyen Csehország, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia kutatóintézeteinek és kutatásfinanszírozó szervezeteinek képviselői vettek részt. 2017-ben a nemzetközi szerző azonosító, az ORCID (Open Research and Contributor Identifier) használatának elősegítése

6 Commission Recommendation of 17 July 2012 on access to and preservation of scientific information, ld. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012H0417&rid=1>

7 A bizottság weboldalát lásd <https://nkfih.gov.hu/hivatalrol/open-acces/open-science-szakertoj>

8 A munkacsoport weboldalát lásd <https://www.eossecretariat.eu/working-groups/fair-working-group>

9 <http://www.pasteur4oa.eu/events/118#.YUkkg7gzblU>

érdekében az üzemeltető nonprofit szervezet munkatársai látogattak Budapestre, hogy megismertessék a hazai közösséggel az azonosító használatában rejlő lehetőségeket (Lovász 2017). Még ugyanebben az évben sikerült Budapestre hoznunk a THOR projekt csapatát is.¹⁰ A rendezvény lehetőséget teremtett arra, hogy a kutatók, könyvtárosok, szoftverfejlesztők, a kiadók munkatársai, a kutatásfinanszírozók és intézményfenntartók megismerhessék az egyedi azonosítók használatának előnyeit és a technikai fejlesztések révén kiaknázhassák az ebben rejlő lehetőségeket. Szintén 2017-ben szerveztük meg *A modern folyóirat-kiadás eszközei*¹¹ című rendezvényünket is, melyen a kiadók munkatársainak mutattuk be a tudományos publikálást támogató legmodernebb technikai eszközöket, melyek az MTA KIK szolgáltatásai között is elérhetőek. Az EISZ munkatársai az SKS-el (Scientific Knowledge Services) együttműködve 2017-ben indították útjára a *Focus on Open Science* című konferenciasorozatot (Lencsés 2018), mely a nyílt tudomány neves képviselőit hívja meg Budapestre évről évre, hogy a legújabb nemzetközi trendekről elsőkézből hallhassanak a hazai szakemberek. 2019-ben a mindig nagy érdeklődésre számot tartó kutatásértékelés témában is útjára indítottunk egy konferenciasorozatot *Tudományetria: barát vagy ellenség?* címmel (Móring 2019) a Digitális Bölcsészeti folyóirat, az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, valamint az MTA KIK közös szervezésében. 2019 novemberében a könyvtár adott helyet a budapesti EOSC Symposium szatellit rendezvényének, a FAIR munkacsoport ülésének.

NYÍLT KUTATÁSI ADATOK

Anélkül, hogy az MTA KIK önálló adatrepozitóriumot nyitott volna, az évek során érkeztek kutatási adatok a REAL alapgyűjteménybe is. Általában a szerzők igényelték az adataik elhelyezését, esetenként DOI azonosító biztosításával.

¹⁰ A rendezvény honlapja: <https://openaccess.mtak.hu/event/thor-bootcamp/>

¹¹ A rendezvény honlapja:

<https://openaccess.mtak.hu/event/a-modern-folyoirat-kiadas-eszkozei/>

A könyvtári publikációs repozitóriumokba való kutatási adat archiválás korlátai és lehetőségei a következők. A repozitóriumban megoldható a

- cikkekhez kapcsolódó;
- kevés és kisméretű;
- egyszerű, lehetőleg szöveges formátumú (pl. TXT, CSV, XML, JSON)

adatok tárolása.

IRODALOM

Bánhegyi 2003

BÁNHEGYI Zsolt, *Nyílt Hozzáférés Kezdeményezés (Open Access Initiative)*, TMT, 2003, 50. évf., 6–7. szám, 236–249.

<https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/2016>

Bilicsi et al. 2016

BILICSI Erika, DÉR Ádám, LENCSES Ákos, *Az Open Acces támogatásának közép-európai gyakorlata: Nemzetközi konferencia az MTA Könyvtár és Információs Központban*, Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2016, 2. szám, 20–28. <http://real.mtak.hu/34102/>

Gruenpeter et al. 2021

GRUENPETER, N. et al., *Transformative Agreements: Overview, Case Studies, and Legal Analysis*. ICM, Warszawa.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.4543422>

Holl et al. 2012

HOLL András, HARANGI Gabriella, DRÓTOS László, HOFFMANN Ádám. *MTMT rendszerrel együttműködő repozitóriumok minősítésének ajánlásai. Repozitóriumok minősítése, Az MTA Könyvtára TÁMOP-4.2.5.A-11/1-2012-0001 „A Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) publikációs adatbázis szolgáltatások országos kiterjesztése” című pályázatához*, Ver.: 1.02

https://www.mtmt.hu/system/files/mtak_tamop_repozitoriumok_101_v4c.pdf

Holl et al. 2019

HOLL András, HORVÁTH Hajnalka, BILICSI Erika, NAGY Erika, TÖMÖRY Pál, *Folyóirat- és könyvdigitalizálás az MTA Könyvtárában. Lezárult az első szakasz*, Könyvtári Figyelő, 65. évf., 2019, 3. szám, 375–382.

<http://real.mtak.hu/103280/>

Holl 2020

HOLL András, *Milyen úton érjük el a tudományos közlemények nyílt hozzáférhetőségét?*, Magyar Tudomány, 2020, 181. évf. 1. szám, 121–131.

<http://real.mtak.hu/105068/>

Kovács 2018

KOVÁCS László, *Adatkezelés – A (kutatási) adatok kezelése a magyar tudományos és memóriaintézményekben*, Magyar Tudomány, 2018, 179. évf., 7. szám, 1001–1016. <https://eprints.sztaki.hu/9620/>

Lencsés 2018

LENCSÉS Ákos, *Beszámoló a Focus on Open Science konferenciáról*, EKE HÍRLEVÉL, 2018, 4. szám, 31–32.

https://eke.hu/sites/default/files/eke_hirlevel_2018_4.pdf#page=31

Lovász 2017

LOVÁSZ Dávid, *Beszámoló az ORCID-workshopról*, Kalauz – a PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont szolgáltatástámogató honlapja, 2017. <https://kalauz.lib.pte.hu/beszamolo-az-orcid-workshoprol/>

Móring 2019

MÓRING Tibor, *Tudománymetria: barát vagy ellenség?*, Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2019, 28. évf., 12. szám, 38–46.

<http://ki2.oszk.hu/3k/2020/02/tudomanymetria-barat-vagy-ellenseg/>

OPEN SCIENCE
NYÍLT TUDOMÁNY MAGYAR SZEMMEL

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁNAK KÖZLEMÉNYEI
PUBLICATIONES BIBLIOTHECAE ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE

45 (120)
ÚJ SOROZAT

SOROZATSZERKESZTŐ
GAÁLNÉ KALYDY DÓRA

OPEN SCIENCE
NYÍLT TUDOMÁNY MAGYAR SZEMMEL

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT
BUDAPEST 2021

Szerkesztette
GAÁLNÉ KALYDY DÓRA

Anyanyelvi lektor
MÓNOK MÁRIA

Az irodalomjegyzékeket készítette
BUDAI-KIRÁLY TÍMEA

Tipográfia és tördelés
VAS VIKTÓRIA

ISBN 978-963-7451-73-7
ISSN 0133-8862
DOI [10.36820/MTAKIK.KOZL.2021.OpenS](https://doi.org/10.36820/MTAKIK.KOZL.2021.OpenS)

Felelős kiadó: az MTA Könyvtár és Információs Központ főigazgatója
Nyomta és kötötte az Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen
Felelős vezető: GYÖRGY GÉZA vezérigazgató

Megjelent a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

nka
Nemzeti Kulturális Alap

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

TARTALOM

MONOK ISTVÁN Cui bono, seu cui prodest?	7
HOLL ANDRÁS A tudományos szakkönyvtárak és a nyílt tudomány (Open Science)	11
GAÁLNÉ KALYDY DÓRA A kiadókkal kötött Read and Publish szerződések, és a nyílt hozzáférésű publikálás hazai lehetőségei	53
SOÓS SÁNDOR, KISS ANNA Az „Open Access-előnyök” megnyilvánulása a hazai tudásprodukciónban: bibliometriai hatásvizsgálat	61
GAÁLNÉ KALYDY DÓRA A közösségi tudomány	85
TIBERIUS IGNAT What motivates us to develop the Focus on Open Science series?	127
HOCZOPÁN SZABOLCS, MOLNÁR TAMÁS Az egyetemi könyvtárak szerepe a nyílt tudomány mozgalom elterjesztésében	145
HOLL ANDRÁS Az MTA KIK gyakorlata a nyílt tudomány támogatásában	161
A kötetben szereplő tanulmányok szerzői	174
A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei, Új Sorozat közelmúltban megjelent kötetei	175